

ความรับผิดชอบทางแพ่งจากการใช้บัตรเครดิต (กรณีมีเชลลิลิป)

มนูญธรรม ปรีชาไว

■ บทคัดย่อ

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะสำหรับธุรกรรมบัตรเครดิต ยังคงอยู่ระหว่างการร่างกฎหมาย ก่อให้เกิดช่องว่างในการหาประโยชน์ โดยไม่สุจริตจากการใช้บัตรเครดิต และส่วนใหญ่มีหลักฐานการใช้เป็นเชลลิลิป ดังข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1989/2552 ซึ่งเป็นกรณีที่บัตรเครดิตถูกขโมยไป และเจ้าของบัตรได้แจ้งระงับการใช้บัตรให้ธนาคารผู้ออกบัตรทราบแล้ว แต่ผู้ออกบัตรยังนำหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนมีการแจ้งระงับการใช้บัตรมาฟ้องเป็นคดีให้ผู้ถือบัตรต้องรับผิดชอบ ทั้งที่ลายมือชื่อในเชลลิลิปไม่ตรงกับลายมือชื่อในข้อตกลงการใช้บัตรอย่างเห็นได้ชัด ยิ่งไปกว่านั้น ธนาคารผู้ออกบัตรต้องรายงานผลการไม่ชำระหนี้บัตรเครดิตไปยังบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด ทำให้ผู้ถือบัตรผู้เป็นเจ้าของข้อมูลต้องกลายเป็นผู้มีรายชื่อก้างชำระหนี้ต่อสถาบันการเงิน ส่งผลให้ไม่สามารถขอสินเชื่อกับสถาบันการเงินต่าง ๆ ระหว่างที่รอพิสูจน์ความจริงในชั้นศาลซึ่งใช้เวลานาน แม้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 จะบัญญัติให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูล (ผู้ถือบัตร) แต่หากพิจารณาโดยละเอียดแล้ว ยังมีบางกรณีที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มิได้กำหนดไว้ งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความรับผิดชอบทางแพ่งจากการใช้บัตรเครดิต กรณีมีหลักฐานเป็นเชลลิลิป (2) หามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมเพื่อใช้คุ้มครองผู้ถือบัตรผู้สุจริต จากข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1989/2552 (3) เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 เพื่อคุ้มครองผู้ถือบัตรผู้สุจริต แต่ต้องเสียหาย

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพแบบวิจัยเอกสาร และมีความเห็นว่า ความรับผิดชอบทางแพ่งจากการใช้บัตรเครดิตจะมีความรับผิดชอบทั้งทางสัญญา และละเมิด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้เพิ่มบทบัญญัติใน ร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต พ.ศ...ในหมวด 5 โดยนำเนื้อหาของประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา กรณีผู้ถือบัตรได้แจ้งขอระงับการใช้บัตรระบุไว้ พร้อมเพิ่มเนื้อหาให้คุ้มครองผู้ถือบัตรผู้สุจริต และเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายใน พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ในหมวด 4 โดยกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อแจ้งให้

สมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตรายอื่น ซึ่งใช้ข้อมูลของเจ้าของข้อมูล (ผู้ถือบัตร) ก่อนจะมีการแก้ไขข้อมูลนั้น ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูล และควรมีการกำหนดระยะเวลาที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต จะต้องพิจารณาข้ออุทธรณ์โต้แย้งให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดเวลาใดเวลาหนึ่ง กับกรณีที่เจ้าของข้อมูลไม่พอใจกับ คำตัดสินอุทธรณ์ของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตควรกำหนดการดำเนินการขั้นตอนต่อไป

คำสำคัญ : ความรับผิดชอบทางแพ่ง การใช้บัตรเครดิต เซลส์ลิป

Civil Liability from Credit Card Transactions (with Sales Slip)

Manoontham Preechawai

■ Abstract

Currently, there is no specific Thai law governing the credit card transactions. With a specific statute being drafted, the legal gap is a main factor for some opportunists to seek unjust benefits from credit card usage, mostly with a sales slip as primal evidence. There was a precedent case 1989/2552 in the Supreme Court decision. A credit card holder notified the issuing bank that his credit card was stolen. However, the issuing bank brought a case against the credit card holder with a claim for the latter's payment for the debt incurred before the notification despite the fact that the signature on the sales slip was obviously different from the holder's signature provided in the credit card contract. Moreover, while the case was pending for trial, the issuing bank was required by law to report the non-payment to the National Credit Bureau, Co. Ltd. As a result, the credit card holder's name was included in the list of outstanding debtors with financial institutes, and hence was not entitled to seek credit service with any financial institutes until the time-consuming court proceedings were completed. Although the Credit Data Information Business Act B.E.2545 contains some provisions to protect a data owner (cardholder), many cases are not governed by this statute. The purposes of this results are (1) to study the civil liability arising from credit card transactions with

a sales slip being evidence; (2) to identify appropriate legal measures in order to protect innocent consumers as detailed in the Supreme Court decision 1989/2552; and (3) to identify additional legal measures to the Credit Information Business Act B.E.2545 to protect innocent consumers yet suffering from certain damage.

It is a qualitative documentary research. The results of the study show that the civil liability arising from credit card transactions is based on a contract and wrongful act. The researcher wishes to make the following recommendations. There should be additional provisions in the Credit Card Business Draft Bill B.E...Chapter V with the content to be derived from the Announcement of the Committee of Contracts governing the case of notification of card loss to the

issuing banks by the card holders. There should be additional provision to protect the card holder in good faith. There should be Chapter IV in the Credit Information Business Act B.E.2545 stipulating some legal measures to require other members of the National Credit Bureau who might use the related credit data be informed of data changes. The specific period of time should be provided for the Credit Information Protection Committee to consider an appeal before a decision is to be made accordingly. Likewise, the specific period of time should be provided for the credit owner to file an appeal if he or she is not satisfied with decision of the Credit Information Protection Committee.

Keyword: Civil Liability, Credit Card Transactions, Sales Slip

■ บทนำ

ปัจจุบันการดำเนินธุรกรรมทางการเงินผ่านบัตรเครดิต เป็นที่นิยมแพร่หลายไปทั่วโลก มีการขยายตัวในการประกอบธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับบัตรเครดิตสูงมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วที่ประชาชนมีความรู้ และความเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้จากการถือบัตรเครดิต สำหรับประเทศไทย บัตรเครดิตได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนไทยเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก เนื่องจากการเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค ทำให้สังคมไทยมีการแข่งขันกันมากขึ้น สิ่งอำนวยความสะดวกใหม่ ๆ จึงเป็นที่ต้องการมากยิ่งขึ้น บัตรเครดิตถือเป็นสิ่งหนึ่งที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน และผู้ประกอบการธุรกิจโดยทั่วไป

คำว่า “เครดิต” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายไว้ส่วนหนึ่งว่า “ชื่อเสียงหรือความเชื่อถือในตัวบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความเชื่อถือในฐานะทางการเงินของบุคคลหรือสถาบัน” ดังนั้นคำว่า “บัตรเครดิต” จึงอาจสื่อความหมายถึงการให้ความไว้วางใจหรือเชื่อถือเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้ แก่ผู้ถือบัตรเครดิต โดยความไว้วางใจซึ่งมอบให้แก่กันนี้จะนำมาซึ่งประโยชน์ร่วมกันทุก ๆ ฝ่าย

สำหรับบัตรเครดิตที่มีอยู่ในประเทศไทย ปัจจุบันอาจทำความเข้าใจโดยแบ่งตามสถาบันที่ออกบัตรได้ดังนี้.-

(1) บัตรเครดิตที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ หรือกลุ่มธนาคารพาณิชย์ หรือธนาคารพาณิชย์ เป็นผู้ร่วมออกกับสถาบันการเงินหรือธนาคารของต่างประเทศ เช่น บัตรเครดิตของธนาคาร

กรุงเทพ, บัตรมาสเตอร์การ์ด (Master Card) เป็นต้น

(2) บัตรเครดิตที่ออกโดยสถาบันที่ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตโดยตรง ซึ่งสถาบันที่ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเหล่านี้ จะมีการแต่งตั้งตัวแทนหรือสาขาในประเทศไทย เช่น บัตรไดเนอร์สคลับ (Diners Club), บัตรอเมริกันเอ็กซ์เพรส (American Express) เป็นต้น

(3) บัตรเครดิตที่ออกโดยธุรกิจอื่น นอกจากธนาคารพาณิชย์และสถาบันที่ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ซึ่งเป็นบัตรเครดิตที่สามารถใช้ได้เฉพาะร้านค้า หรือสถานบริการของผู้ถือบัตรเท่านั้น เช่น บัตรเครดิตของห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ, บัตรเครดิตของสถานีบริการน้ำมัน เป็นต้น บัตรเครดิตประเภทนี้ร้านค้าและสถานบริการมักไม่เรียกเก็บค่าสมาชิกจากผู้ถือบัตร เพื่อเป็นวิธีการในการส่งเสริมการขาย และเป็นการประหยัดค่าธรรมเนียมการขึ้นเงินสดจากการขายในกรณีที่ผู้ใช้บัตรเครดิตประเภทอื่น ๆ มาซื้อสินค้าของตนอีกด้วย

ผู้ที่เกี่ยวข้องในสัญญาบัตรเครดิต อาจแบ่งได้ดังนี้.-

1) **ผู้ออกบัตร** ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ สถาบันที่ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต บริษัทเอกชนที่ประกอบธุรกิจอื่น โดยผู้ออกบัตรเครดิตสัญญากับผู้ถือบัตรว่าในเมื่อผู้ถือบัตรนำบัตรเครดิตไปแสดงต่อร้านค้าหรือ สถานบริการที่ได้มีข้อตกลงกับผู้ถือบัตรแล้ว ผู้ถือบัตรเครดิตสามารถ ซื้อสินค้าและบริการจากสถานที่ต่าง ๆ ดังกล่าวได้ โดยไม่ต้องชำระเงินสด ประโยชน์ที่ผู้ออกบัตรได้รับจากบัตรเครดิต คือ.-

1.1 ค่าธรรมเนียม ค่าสมาชิกที่ผู้ถือบัตรต้องชำระแก่ผู้ออกบัตร เดิมมีการเรียกเก็บ

ทั้งค่าธรรมเนียมแรกเข้า และค่าธรรมเนียมรายปี ปัจจุบันมีการแข่งขันกันในเรื่องบัตรเครดิตเครดิตนี้เป็นอย่างมาก ค่าธรรมเนียมในส่วนนี้จึงไม่มีการเรียกเก็บแล้ว คงมีเพียงค่าธรรมเนียมประเภทอื่น เช่น ค่าธรรมเนียมจากการเบิกถอนเงินสดล่วงหน้า เป็นต้น

1.2 ค่าบริการ หรืออาจเรียกว่าค่าธรรมเนียมในการใช้บัตรแต่ละครั้ง โดยได้จากร้านค้าต่าง ๆ ที่นำไปบันทึกรายการ หรือเซลสลิป (Sales Slip) มารับชำระเงินจากธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันที่ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต บางกรณีอาจได้กำไรจากการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศจากผู้ถือบัตรเพิ่มเติมอีกด้วย

1.3 หากผู้ถือบัตรไม่ชำระค่าซื้อสินค้าหรือบริการตามที่ได้ใช้จ่ายไปภายในกำหนดเวลา ผู้ถือบัตรจะได้สิทธิคิดดอกเบี้ยจากภาระหนี้ที่ผู้ถือบัตรค้างชำระด้วย

2) **ผู้ถือบัตรเครดิต** เป็นบุคคลที่ได้รับการพิจารณาความน่าเชื่อถือทางการเงิน จากเอกสารต่าง ๆ ที่ผู้ถือบัตรเครดิตยื่นพร้อมไปกับสมัครให้กับผู้ออกบัตร เช่น หนังสือรับรองเงินเดือน บัญชีเงินฝาก เมื่อผู้ออกบัตรเครดิตพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นผู้มีฐานะทางการเงินดีก็จะ ได้รับอนุมัติให้เป็นผู้ถือบัตรเครดิตได้ ประโยชน์ที่ผู้ถือบัตรเครดิตได้รับคือ การนำบัตรเครดิตไปใช้ชำระค่าสินค้าและบริการต่าง ๆ จากร้านค้าหรือสถานบริการต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องชำระเงินสด ทั้งในรูปแบบการซื้อขายปกติ และบริการผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การซื้อตั๋วเครื่องบินทางอินเทอร์เน็ต อีกทั้งสามารถใช้เบิกเงินสดล่วงหน้าจากสาขาของธนาคาร หรือสำนักงานของสถาบันผู้ออกบัตร และสามารถใช้บัตร

เครดิตเบิกเงินสดล่วงหน้าจากเครื่องถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) โดยธนาคารหรือสถาบันผู้ออกบัตร จะคิดค่าธรรมเนียมในการเบิกเงินสดล่วงหน้า ส่วนการชำระหนี้คืนจากการซื้อสินค้าหรือค่าบริการ รวมถึงการเบิกเงินสดล่วงหน้า ผู้ถือบัตรจะต้องชำระคืนภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในใบแจ้งหนี้ (Statement) หากไม่ชำระภายในกำหนดหรือชำระไม่ครบตามจำนวนที่ระบุในใบแจ้งหนี้ ผู้ถือบัตรต้องเสียดอกเบี้ยจากยอดหนี้คงค้างแก่ผู้ออกบัตร ซึ่งผู้มีสิทธิขอบัตรเครดิตเป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ในกรณีบุคคลธรรมดาเมื่อได้รับการพิจารณาอนุมัติจากธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันที่ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตแล้ว ผู้ถือบัตรเครดิตยังสามารถขอให้ผู้ออกบัตรเสริมให้แก่สมาชิกในครอบครัวที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไปได้อีก โดยผู้ถือบัตรหลักต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการที่สมาชิกในครอบครัวได้นำบัตรเสริมไปชำระค่าสินค้าหรือบริการต่าง ๆ จากร้านค้าหรือสถานบริการ

3) **ร้านค้า หรือสถานบริการผู้รับบัตร** ได้แก่ ร้านค้า หรือสถานบริการที่เข้าร่วมเป็นร้านค้าสมาชิกบัตรเครดิต โดยยอมรับและเชื่อถือบัตรเครดิตในการชำระราคาสินค้าแทนเงินสด โดยปกติผู้ออกบัตรจะเป็นผู้จัดหา แต่บางครั้งร้านค้าอาจติดต่อมาเองก็ได้ หลังจากนั้นผู้ออกบัตรก็จะแจ้งให้ผู้ถือบัตรทราบว่าผู้ถือบัตรจะใช้บัตรเครดิตในสถานที่ใดได้บ้าง ผลประโยชน์ที่ทางร้านและสถานบริการจะได้รับคือ ในด้านของการดำเนินธุรกิจจะคล่องตัวขึ้น มีผู้มาซื้อสินค้าและบริการมากขึ้น เพราะหากร้านค้าไม่รับบัตรเครดิต อาจทำให้ต้องเสียเปรียบคู่แข่ง และการที่ผู้ถือบัตรเครดิตได้

รับความสะดวกสบาย ปลอดภัยในการใช้จ่ายเงินก็จะทำให้ผู้ถือบัตรใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกันร้านค้าหรือสถานบริการก็ไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับเรื่องหนี้สินค้างชำระ เพราะผู้ออกบัตรรับประกันว่าจะชำระหนี้ให้อยู่แล้ว

ดังที่กล่าวข้างต้น ข้อตกลงเกี่ยวกับสัญญาบัตรเครดิต จึงเป็นสัญญาที่เกี่ยวข้องกับคู่สัญญาสามฝ่าย คือ **ผู้ออกบัตรเครดิต, ผู้ถือบัตรเครดิต และร้านค้าผู้รับบัตรเครดิต** มีสาระสำคัญว่า เมื่อผู้ถือบัตรเครดิตนำบัตรเครดิตที่ธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันที่ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตโดยตรง ไปแสดงต่อร้านค้า หรือสถานบริการต่าง ๆ ที่ได้มีข้อตกลงกับผู้ออกบัตรแล้ว ผู้ถือบัตรเครดิตก็สามารถใช้บัตรเครดิตนั้นซื้อสินค้าหรือบริการจากร้านค้าหรือสถานบริการต่าง ๆ นั้นได้ โดยผู้ถือบัตรเครดิตไม่ต้องชำระเป็นเงินสดหรือเช็ค ซึ่งร้านค้าหรือสถานบริการจะเรียกเก็บเงินจากผู้ออกบัตรเครดิต เมื่อผู้ออกบัตรเครดิตได้ชำระเงินให้แก่ร้านค้าหรือสถานบริการไปแล้ว ผู้ออกบัตรเครดิตก็จะเรียกเก็บเงินจากผู้ถือบัตรเครดิตต่อไป โดยผู้ถือบัตรเครดิตต้องชำระเงินคืนให้แก่ผู้ออกบัตรเครดิตภายในระยะเวลาที่ได้ตกลงกันได้

บัตรเครดิตในปัจจุบันได้เข้ามาทำหน้าที่รองรับการใช้จ่ายใช้สอย จากการที่เดิมชำระด้วยเงินสดหรือเช็คมาเป็นการชำระหนี้ด้วยเงินพลาสติกหรือบัตรเครดิตแทน ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่าเจ้าของบัตรเครดิตนี้จะได้รับสินเชื่อบริโภค (Consumer Credit) สำหรับการซื้อสินค้าและบริการจากการขายในระยะเวลาหนึ่ง ในขณะที่ความนิยมในการใช้บัตรเครดิตมีมากขึ้น แต่กลไกในการควบคุมป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้บัตรเครดิต

ยังครอบคลุมไม่ทั่วถึง ก่อให้เกิดช่องว่างในการหาประโยชน์จากการใช้บัตรเครดิตโดยมิชอบ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำของผู้ออกบัตรเอง ตัวผู้ถือบัตร หรือร้านค้าผู้รับบัตร และนอกจากนั้นยังมีบุคคลภายนอกที่เข้ามาใช้บัตรเครดิตเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วย ซึ่งโดยทั่วไปแล้วกรณีปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบของผู้ออกบัตร หรือผู้ถือบัตรและร้านค้า ยังมีค่อนข้างน้อย เนื่องจากความผูกพันของบุคคลทั้ง 3 ฝ่าย มีข้อตกลงเป็นสัญญาผูกมัดกันอยู่ โดยข้อตกลงดังกล่าวเกิดจากความไว้วางใจ และได้มีการคัดเลือกคุณสมบัติกันมาก่อน ดังนั้น ปัญหาส่วนใหญ่จึงเกิดขึ้นจากการใช้บัตรเครดิตแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ จากการที่มีบุคคลภายนอกนำบัตรเครดิตไปใช้ทั้งในลักษณะการขโมย การฉ้อโกง หรือลักลอบนำบัตรเครดิตที่แท้จริงจากผู้ถือบัตรหรือมีผู้ปลอมบัตรเครดิต แล้วใช้ชำระค่าสินค้าหรือบริการ โดยพฤติกรรมส่วนใหญ่จะเกิดหลักฐานการใช้เป็นใบบันทึกรายการ หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าเชลสลิป (Sales Slip) คงมีเพียงการใช้บัตรเครดิตผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือการนำไปเบิกเงินสดจากสำนักงานของผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตหรือผ่านเครื่องถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) เท่านั้นที่ไม่เกิดหลักฐานเป็นเชลสลิป

แม้ในปัจจุบันจะมีประกาศของคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา ซึ่งจัดตั้งตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ได้ประกาศให้ธุรกิจบัตรเครดิตเป็นธุรกิจควบคุมสัญญา โดยได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการให้ใช้

ข้อสัญญาที่จำเป็นจำนวน 8 รายการ และหนึ่งในนั้น เป็นข้อกำหนดแจ้งการขอระงับการใช้บัตรเครดิต ซึ่งสัญญาบัตรเครดิตอันเป็นสัญญาที่เป็นเงื่อนไขผูกพันระหว่างผู้ออกบัตรกับผู้ถือบัตร ต้องระบุเนื้อหาเป็นเงื่อนไขสัญญาตามข้อกำหนดดังนี้.-

(1) ผู้บริโภคมีสิทธิขอระงับการใช้บัตรเครดิตชั่วคราวทางโทรศัพท์ หรือโดยเครื่องมือสื่อสารอย่างอื่น หรือโดยวิธีอื่น ซึ่งสามารถติดต่อถึงกันได้ทำนองเดียวกัน ณ ศูนย์บัตรเครดิตของผู้ประกอบธุรกิจได้ทุกกรณี

(2) กรณีที่ได้รับแจ้งแล้ว ผู้ประกอบธุรกิจจะระงับการให้บริการบัตรเครดิตของผู้บริโภคทันทีที่ได้รับแจ้งดังกล่าว ในการนี้ผู้ประกอบธุรกิจจะกำหนดระยะเวลาก่อนระงับการให้บริการก็ได้ แต่ต้องไม่เกินห้าวันนับแต่ผู้ประกอบธุรกิจได้รับแจ้ง

(3) กรณีที่ผู้บริโภคแจ้งขอระงับการใช้บัตรเครดิตชั่วคราวดังกล่าว ผู้บริโภคไม่ต้องรับผิดชอบในภาระหนี้ที่เกิดขึ้นภายหลังจากการแจ้งหรือในกรณีที่กำหนดเวลาห้าวันที่เมื่อครบระยะเวลา เว้นแต่ผู้ประกอบธุรกิจจะพิสูจน์ได้ว่าภาระหนี้ที่เกิดขึ้นเป็นการกระทำของผู้บริโภคเอง

อันทำให้ผู้ถือบัตรในฐานะผู้บริโภค มีสิทธิ

แจ้งระงับการใช้บัตรในกรณีที่รู้ว่าเป็นบัตรเครดิตสูญหาย หรือถูกลักขโมย หรือกรณีอื่น ๆ ที่ผู้ถือบัตรคาดว่าจะมีการใช้บัตรเครดิต โดยผู้ถือบัตรเองมิได้อนุญาต เพื่อป้องกันมิให้ตนเองต้องรับผิดชอบในภาระหนี้ที่เกิดขึ้นภายหลังจากแจ้ง หรือภายในห้าวันที่หลังจากการแจ้งระงับการใช้บัตรเครดิตก็ตาม แต่ก็ยังไม่อาจคุ้มครองสิทธิของผู้ถือบัตรผู้สุจริตได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะช่วงเวลาระหว่างที่บัตรเครดิตพ้นจากการครอบครองของผู้ถือบัตร ทั้งกรณีสูญหาย ถูกลักขโมย หรือกรณีอื่น ๆ ที่ผู้ถือบัตรคาดว่าจะมีการใช้บัตรเครดิต โดยผู้ถือบัตรเองมิได้อนุญาต จนถึงเวลาที่ผู้ถือบัตรได้ทราบเหตุนั้น ๆ และได้แจ้งระงับการใช้บัตร ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่ยังเสี่ยงต่อการใช้บัตรโดยไม่สุจริตเป็นอย่างมาก

ดังข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1989/2552¹ อันเป็นกรณีที่ผู้ถือบัตรถูกขโมยบัตรเครดิต และผู้ถือบัตรได้แจ้งระงับการใช้บัตร ให้ธนาคารผู้ออกบัตรทราบแล้ว แต่ธนาคารผู้ออกบัตรยังได้นำนั่นที่เกิดขึ้นก่อนมีการแจ้งระงับการใช้บัตรมาฟ้องเป็นคดีให้ผู้ถือบัตรต้องรับผิดชอบ โดยปรากฏข้อเท็จจริงว่าลายมือชื่อที่ปรากฏในเชลสลิป ไม่ตรงกับลายมือชื่อในข้อตกลงการใช้บัตร อย่างเห็น

¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 1989/2552 (ย่อสั้น) ข้อตกลงการใช้บัตรวิซ่า ข้อ ๘ ที่กำหนดให้จำเลยต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ในกรณีที่บัตรเครดิตสูญหาย ถูกลักขโมย หรือถูกใช้โดยบุคคลอื่นโดยมิได้รับอนุญาตจากผู้ถือบัตร (จำเลย) ที่ได้แจ้งข้อเท็จจริงดังกล่าวให้ศูนย์บัตรเครดิตของธนาคาร (โจทก์) ทราบแล้วโดยพลันเพื่อให้ระงับการใช้บัตรเครดิต ในภาระหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนมีการแจ้งดังกล่าว ในจำนวนเงินที่เกิดจากการใช้บัตรเครดิตของผู้ถือบัตร ซึ่งถูกนำไปใช้โดยมิชอบ รวมถึงภาระหนี้ที่เกิดขึ้นหลังจากแจ้งให้ธนาคารทราบแล้วไม่เกิน ๕ นาที นอกจากจะขัดแย้งกับข้อตกลงการใช้บัตรวิซ่า ข้อ ๖ วรรคสอง แล้ว ยังถือเป็นข้อสัญญาที่ทำให้อำนาจการระงับการในหนี้ที่เกิดจากการใช้บัตรเครดิตที่จำเลยไม่ได้ก่อนและไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบของจำเลย ทั้งโจทก์ยังมีทางแก้ไขความเสียหายของโจทก์ได้โดยหากโจทก์ตรวจสอบแล้วปรากฏว่าลายมือชื่อผู้ถือบัตรในเชลสลิปไม่ตรงกับลายมือชื่อของจำเลยผู้ถือบัตร โจทก์สามารถเรียกเงินที่ได้อำนาจไปคืนจากร้านค้าได้ ฉะนั้น เมื่อโจทก์ได้รับแจ้งจากจำเลยว่าบัตรเครดิตได้สูญหายไปเพื่อขอให้โจทก์ระงับการใช้บัตรเครดิต โจทก์จะต้องรับดำเนินการให้จำเลยโดยเร็ว ก็จะทำให้เห็นว่าลายมือชื่อผู้ถือบัตรในเชลสลิปไม่ตรงกับลายมือชื่อของจำเลย แสดงว่าร้านเจมาร์ทไม่ได้ใช้ความระมัดระวังตรวจสอบลายมือชื่อในเชลสลิป ย่อมทำให้โจทก์มีสิทธิที่จะเรียกเงินที่ชำระไปแล้วคืนจากร้านเจมาร์ทแทนการเรียกเก็บเงินจากจำเลยได้ ซึ่งเป็นธรรมกับทุกฝ่าย แต่โจทก์มิได้ทำเช่นนั้น โดยเห็นว่าข้อตกลงการใช้บัตรวิซ่า ข้อ ๘ ที่ให้จำเลยต้องรับผิดชอบต่อโจทก์อยู่แล้ว ถือเป็นการเอาเปรียบจำเลยเกินสมควรและเป็นการผลักภาระให้จำเลยต้องรับผิดชอบเกินกว่าวิญญูชนทั่วไปจะคาดหมายได้ตามปกติ อันเข้าลักษณะข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ข้อตกลงการใช้บัตรวิซ่า ข้อ ๘ จึงไม่มีผลใช้บังคับจำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบชำระหนี้ให้โจทก์

ได้ชัด ซึ่งศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า “ทั้งโจทก์ยังมีทางแก้ไขความเสียหายของโจทก์ได้ หากโจทก์ตรวจสอบแล้วปรากฏว่าลายมือชื่อผู้ใช้บัตรเครดิตดังกล่าวในเชลสลิป ไม่ตรงกับลายมือชื่อของจำเลยผู้ถือบัตร โจทก์สามารถเรียกเงินที่จ่ายไปคืนจากร้านค้าได้” คดีนี้ศาลฎีกาได้พิพากษายกฟ้อง ให้ผู้ถือบัตรไม่ต้องรับผิดชอบหนี้้นั้นจะเกิดขึ้นก่อนเวลาที่ผู้ถือบัตรแจ้งระงับการใช้บัตร โดยศาลฎีกาได้ใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 4 ตัดสินให้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมในสัญญาบัตรเครดิต มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี ซึ่งพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ดังกล่าว ยังมีไขกฎหมายที่เป็นบทบัญญัติที่รัดกุมในการป้องกัน หรือแก้ไข ปัญหาอันเกิดจากการฉ้อโกงของผู้ถือบัตรผู้สุจริต มิได้ใช้บัตรเครดิต หรือรู้เห็นยินยอมในการใช้บัตรเครดิต โดยมีหลักฐานเป็นเชลสลิปที่ต้องมีการลงลายมือชื่อของผู้ถือบัตรเครดิตขณะชำระค่าสินค้า หรือบริการต่อหน้าร้านค้า หรือสถานบริการที่รับชำระค่าสินค้าหรือค่าบริการด้วยบัตรเครดิตนั้น คงเป็นเพียงแต่บทกฎหมายที่ทำให้ดุลพินิจแก่ผู้พิพากษา ที่สามารถเข้าไปตรวจสอบความไม่เป็นธรรมในสัญญา หรือนิติกรรมอื่นๆ ที่ใกล้เคียงกับสัญญา เช่น ประกาศ คำแจ้งความที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด ตามมาตรา 8 หรือความตกลงหรือความยินยอมของผู้เสียหายในคดีละเมิด ตามมาตรา 9 เพื่อลดความเอาเปรียบเปรียบกันตามสัญญา หรือนิติกรรมอื่นๆ ที่ใกล้เคียงกับสัญญา เท่านั้น จึงเห็นได้ว่าเป็นปัญหาที่ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายบัญญัติให้รัดกุม เพื่อคุ้มครองผู้ถือบัตรผู้สุจริต

ในส่วนนี้

ประกอบกับขณะฟ้องคดี ผู้ออกบัตรซึ่งเป็นธนาคารต้องรายงานผลการไม่ชำระหนี้บัตรเครดิตที่เป็นข้อพิพาทที่ยังไม่ได้ชดเชยไปยังบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด ทำให้ผู้ถือบัตรผู้เป็นเจ้าของข้อมูลต้องกลายเป็นผู้มีรายชื่อค้างชำระหนี้ต่อสถาบันการเงิน (Blacklist) ส่งผลให้ไม่สามารถขอสินเชื่อกับสถาบันการเงินต่างๆ เพื่อดำเนินกิจการหรือหมุนเวียนธุรกิจได้ ต้องรอพิสูจน์ความจริงตามกระบวนการยุติธรรมชั้นศาลซึ่งใช้เวลานาน ดังเช่นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1989/2552 ที่กล่าวมาข้างต้น หากดูข้อเท็จจริงตามฎีกาจะพบว่า ต้องใช้เวลานานนับแต่ผู้ถือบัตรตกเป็นคู่ค้างชำระหนี้บัตรเครดิตรายการที่เป็นข้อพิพาทจนคดีถึงที่สุดกว่า 7 ปี ส่งผลเสียหายแก่ผู้ถือบัตรผู้สุจริตเป็นอย่างมาก

แม้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ควบคุมการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในหมวด 4 ตามมาตรา 25 ถึง 28 จะบัญญัติให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูล (ผู้ถือบัตร) ให้ใช้สิทธิขอแก้ไขข้อมูลกรณีตรวจพบว่าข้อมูลของตนไม่ถูกต้อง หรือกรณีที่มีข้อโต้แย้งและไม่สามารถหาข้อยุติได้ระหว่าง สถาบันการเงินสมาชิกบริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ใช้บริการ กับบริษัทข้อมูลเครดิต หรือกับเจ้าของข้อมูลเจ้าของข้อมูลอาจอุทธรณ์ข้อโต้แย้งนั้นต่อคณะกรรมการข้อมูลเครดิตได้ก็ตาม แต่หากพิจารณาโดยละเอียดแล้ว ยังมีบางกรณีที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มิได้กำหนดไว้ คือ-

1. ยังไม่มีการกำหนดมาตรการแจ้งให้สมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตรายอื่น ซึ่งอาจใช้ข้อมูลของเจ้าของข้อมูล (ผู้ถือบัตร) เพื่อการ

วิเคราะห์ลึกลงไป ก่อนจะมีการแก้ไขข้อมูลนั้น ทราบถึงการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลดังกล่าว

2. ยังไม่มีมาตรการกำหนดระยะเวลาที่ คณะกรรมการข้อมูลเครดิตจะต้องดำเนินการ พิจารณา ข้ออุทธรณ์โต้แย้งให้เสร็จสิ้นในระยะ เวลาใด

3. ยังไม่มีการกำหนดขั้นตอน กรณีเจ้าของ ข้อมูลไม่พอใจกับคำตัดสินของคณะกรรมการ คัดกรองข้อมูลเครดิต

จึงเป็นปัญหาที่ควรกำหนดมาตรการทาง กฎหมายเพิ่มเติมในส่วนนี้ด้วย

งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยทำการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น และค้นหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม วัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้ถือบัตร ผู้สุจริต ในกรณีที่ว่าบัตรเครดิต สูญหาย หรือ ถูกลักขโมย หรือกรณีอื่นๆ ที่ผู้ถือบัตรคาดว่าจะมีการใช้บัตรเครดิต โดยบุคคลอื่นที่ไม่ได้รับ อนุญาตจากผู้ถือบัตร โดยมีหลักฐานการใช้ เป็นเชลลลลล และผู้ถือบัตรได้แจ้งระงับการใช้บัตรแล้ว พร้อมทั้งเสนอแนะให้เพิ่มเติม มาตรการทางกฎหมาย บางกรณีในพระราช- บัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ด้วย

■ วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรับผิดชอบทางแพ่งจากการ ใช้บัตรเครดิต กรณีมีหลักฐานเป็นเชลลลลล

2. เพื่อหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม เพื่อใช้คุ้มครองผู้ถือบัตรผู้สุจริต จากข้อเท็จจริง ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1989/2552

3. เพิ่มเติมมาตรการทางกฎหมาย ในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูล

เครดิต พ.ศ. 2545 เพื่อคุ้มครองผู้ถือบัตร ผู้สุจริต แต่ต้องเสียหาย

■ วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

■ ขอบเขตการวิจัย

ทำการศึกษากฎหมายและระเบียบวิธีการ ของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ เนื่องจากเป็นประเทศที่นับเป็นจุดเริ่มต้นใน การใช้บัตรเครดิต และเป็นประเทศที่มีการใช้ บัตรเครดิตแพร่หลายเป็นอย่างมาก โดยนำมา เปรียบเทียบกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น ในประเทศไทยดังกล่าวมา เพื่อหามาตรการ ทางกฎหมายที่เหมาะสมใช้แก้ปัญหาดังกล่าว ต่อไป

■ ผลการวิจัย

เมื่อนำข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1989/2552 มาวิเคราะห์แล้ว ทำให้พบว่า ความรับผิดชอบในการใช้บัตรเครดิต เกิดจาก ความผูกพันทางสัญญา 2 สัญญา คือ สัญญา ระหว่างผู้ออกบัตร กับ ผู้ถือบัตร และสัญญา ระหว่างผู้ออกบัตร กับ ผู้รับบัตร โดยผู้มีหน้าที่ เชื่อมโยงสัญญาทั้ง 2 สัญญา ให้เกิดเป็นวงจร ความรับผิดชอบในการใช้บัตรเครดิตนั้น คือ ผู้ออกบัตร ซึ่งเป็นผู้ทำสัญญาให้เกิดความ รับผิดชอบของผู้ถือบัตร และผู้รับบัตร ที่ต้องผูกพัน รับผิดชอบกับตน โดย-

– ผู้ถือบัตร เมื่อได้ใช้บัตรเครดิตชำระราคาสินค้าหรือบริการแล้ว ก็เกิดความรับผิดชอบที่ต้องชำระค่าสินค้า หรือบริการคืนให้ผู้ถือบัตรภายในระยะเวลาที่ได้ตกลงกัน โดยมีข้อจำกัดความรับผิดชอบของผู้ถือบัตรอยู่ 2 กรณี คือ-

1. กรณีผู้ถือบัตรได้แจ้งขอระงับการใช้บัตร และ

2. กรณีผู้ถือบัตรสั่งซื้อสินค้าหรือบริการโดยเพียงแจ้งความประสงค์ขอชำระค่าสินค้าหรือค่าบริการด้วยการแจ้งหมายเลขบัตรเครดิตด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร หากผู้ถือบัตรหักทวงว่าไม่ได้เป็นผู้ขอรับบริการจากร้านค้า หรือสถานบริการผู้รับบัตร ผู้ถือบัตรจะระงับการเรียกเก็บเงินจากผู้ถือบัตร รวมทั้งการยกเลิกการซื้อสินค้า หรือรับบริการภายใน 45 วัน นับแต่วันที่สั่งซื้อหรือขอรับบริการ หรือภายในระยะเวลา 30 วัน นับแต่วันถึงกำหนดการส่งมอบสินค้า หรือบริการ ในกรณีที่มีการกำหนดส่งสินค้าหรือบริการเป็นลายลักษณ์อักษร หากเรียกเก็บเงินไปแล้วก็จะคืนให้ผู้ถือบัตรทันที หรือภายในระยะเวลาที่ระบุไว้ในสัญญา เว้นแต่ผู้ถือบัตรจะพิสูจน์ได้ว่าภาระหนี้ที่เกิดขึ้นเป็นการกระทำของผู้ถือบัตรเอง

ซึ่งข้อจำกัดความรับผิดชอบของผู้ถือบัตรทั้ง 2 กรณีนี้ เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่องให้ธุรกิจบัตรเครดิต เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2542

– ผู้รับบัตร เมื่อได้รับบัตรเครดิตแทนการชำระเงินในการซื้อสินค้า หรือบริการแล้ว ก็สามารถนำเชลลิสลิป ไปขอรับเงินจากผู้ถือบัตร ภายในระยะเวลาไม่เกิน 7 วัน นับแต่ได้รับชำระหนี้ค่าสินค้า หรือบริการด้วยบัตรเครดิต โดยสัญญานี้จะมีเงื่อนไขให้เกิดความรับผิดชอบกับผู้รับบัตรขึ้น โดยให้ฝ่ายผู้ถือบัตร

สามารถเรียกเงินที่จ่ายให้แก่ฝ่ายผู้รับบัตรคืนได้ หากเกิดข้อผิดพลาดบกพร่องขึ้นไม่ว่ากรณีใด ๆ รวมทั้งกรณีที่ เป็นผลให้ผู้ถือบัตรไม่สามารถเรียกเก็บเงินที่โอนเข้าบัญชีของผู้รับบัตรไปแล้ว แต่ไม่สามารถเรียกเก็บเงินนั้นจากผู้ถือบัตรได้ และต้องรับผิดชอบผู้ถือบัตร หรือผู้ถือบัตร ในกรณีที่มีความเสียหายอันเกิดจากการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับบัตรเครดิต หรือการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบัตรเครดิตด้วย

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ผู้ถือบัตรสามารถใช้สิทธิเรียกร้องตามสัญญา ให้ผู้ถือบัตรต้องรับผิดชอบในค่าสินค้าหรือบริการ จากการที่ผู้ถือบัตรใช้บัตรเครดิตชำระค่าสินค้าหรือบริการ โดยมีข้อจำกัดความรับผิดชอบเพียง 2 กรณีตามกล่าวข้างต้น หากไม่สามารถเรียกเก็บเงินจากผู้ถือบัตรได้ไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม ผู้ถือบัตรก็สามารถใช้สิทธิตามสัญญาเรียกร้องให้ผู้รับบัตรคืนเงินให้ผู้ถือบัตรเท่ากับจำนวนที่ผู้ถือบัตรไม่สามารถเรียกเก็บจากผู้ถือบัตรได้ พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยที่ผู้ถือบัตรสามารถเรียกได้ตามกฎหมาย โดยยินยอมให้สิทธิผู้ถือบัตรหักเงิน พร้อมดอกเบี้ยจากบัญชีของผู้รับบัตรที่เปิดไว้ เพื่อรับโอนเงินค่าสินค้าหรือบริการที่ได้รับชำระด้วยบัตรเครดิตได้

ความผูกพันทางสัญญาที่กล่าวมานี้ ถือเป็นความรับผิดชอบทางแพ่ง ประเภทความรับผิดทางสัญญา (Contractual Liability) ซึ่งมีรากฐานมาจากหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา (Autonomy of Will) ที่โดยหลักแล้วรัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซงในการทำสัญญาถึงแม้ว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งก็ตาม เว้นแต่จะเป็นเรื่องที่เป็นการต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และ

หลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of Contract) อันเป็นหลักที่อธิบายว่าหน้าที่เกิดจากสัญญาจะเป็นหน้าที่ยุติธรรมสำหรับคู่สัญญา เพราะคู่สัญญามีเสรีภาพอิสระ ที่จะตกลงทำสัญญาหรือไม่ก็ได้ถ้าอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าการเอาเปรียบเกินไป หรือหน้าที่ตนรับภาระไว้มีมากกว่าหน้าที่อีกฝ่ายหนึ่งต้องปฏิบัติตอบแทนจนไม่เป็นธรรมแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องยอมรับตกลงเพื่อก่อให้เกิดหนี้ขึ้น โดยการไม่ตกลงทำสัญญาด้วย เมื่อใดที่คู่สัญญาตกลงทำสัญญาก็ต้องถือเท่ากับว่าคู่สัญญาเห็นว่ หนี้้นยุติธรรมแล้ว และหลังจากที่สัญญาเกิดขึ้นแล้ว ลูกหนี้ตามสัญญาจะอ้างในภายหลังว่าตนไม่ได้รับความยุติธรรมไม่ได้ เพราะในขณะที่ทำสัญญาไม่มีใครบังคับ เมื่อคู่สัญญาเห็นว่ไม่เป็นยุติธรรมก็ไม่จำเป็นต้องทำสัญญาด้วย

เมื่อตกลงกันทำสัญญาแล้ว สัญญาจะยุติธรรมสำหรับคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะอ้างว่อีกฝ่ายเอาเปรียบจากข้อสัญญาที่ตกลงกันแล้วไม่ได้

แต่เมื่อสัญญาทั้ง 2 สัญญา ดังกล่าวเป็นสัญญาสำเร็จรูป ซึ่งโดยมาตรฐานแล้ว ฝ่ายผู้ร่างสัญญาจะไม่ร่างสัญญาให้ตนเป็นฝ่ายเสียเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง แม้จะมีการควบคุมสัญญาโดยกรรมการเฉพาะด้าน เช่น คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาแล้วก็ตาม ในส่วนนี้กฎหมายจึงได้กำหนดให้ศาลยุติธรรมเป็นกลไกหลักในการเข้าตรวจสอบสัญญา เพื่อขุดเขยหลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนาของคู่สัญญา โดยใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ซึ่งในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจวินิจฉัยว่า สัญญาสำเร็จรูปข้อใด เป็นข้อตกลงที่อาจถือได้ว่า

ทำให้ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ก็ให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี ดังเช่นผลการตัดสินในคำพิพากษาฎีกาที่ 1989/2552 แต่ก็ยังไม่มีแนวทางใด ๆ ที่ชัดเจนในการใช้ดุลพินิจของศาล ว่ข้อสัญญาใดที่มีลักษณะเป็นการไม่เป็นธรรม และข้อสัญญาใดมีลักษณะเป็นธรรมเพียงพอแล้ว เพราะเป็นเรื่องของการใช้ดุลพินิจ อันเป็นอรรถะวิสัยของผู้พิพากษาแต่ละคน ซึ่งยังไม่ก่อให้เกิดความแน่นอนในผลของสัญญา จึงเห็นว่-

1. ควรมีการกำหนดบทบัญญัติกฎหมายให้แน่ชัด เพื่อให้ร้านค้า หรือสถานบริการผู้ประมาทเลินเล่อ มีส่วนรับผิดชอบจากการไม่ใช้ความระมัดระวังในการเปรียบเทียบลายมือชื่อในเชลสลิป กับลายมือชื่อด้านหลังบัตรเครดิต ว่เป็นบุคคลเดียวกันหรือไม่ ตามหน้าที่ของร้านค้า หรือสถานบริการที่ระบุไว้ในข้อสัญญา ระหว่างผู้ออกบัตรกับผู้รับบัตร แต่ในขณะนี้ประเทศไทย ยังไม่มีกฎหมายตราไว้โดยเฉพาะ ในรูปของกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมบัตรเครดิต คงมีเพียงการพยายามผลักดันร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต พ.ศ..... ซึ่งเสนอโดยกระทรวงการคลังอยู่เท่านั้น ซึ่งในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ในหมวด 5 เรื่องการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถือบัตร (ตั้งแต่ มาตรา 49 ถึง มาตรา 52) ก็ยังมิได้กำหนดจำกัดความรับผิดชอบของผู้ถือบัตร กรณีที่ผู้ถือบัตรได้ขอแจ้งระงับการใช้บัตร ตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาที่กำหนดให้ สัญญาบัตรเครดิตต้องระบุรายละเอียดในส่วนนี้ จึงเป็นการเหมาะสมที่จะกำหนดบทบัญญัติเพิ่มเติม ในร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต พ.ศ..... เพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถือบัตรผู้สุจริต โดยนำ

เนื้อหาของประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา กรณีที่ผู้ถือบัตรได้แจ้งการขอระงับการใช้บัตรเครดิตระบุไว้ในร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต พ.ศ. ... ในหมวด 5 เรื่อง การให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถือบัตร พร้อมเพิ่มเติมเนื้อหาให้คุ้มครองผู้ถือบัตรที่สุจริต ในกรณีที่ผู้ถือบัตรแจ้งระงับการใช้บัตรด้วยเหตุที่บัตรเครดิตสูญหาย หรือถูกลักขโมย หรือกรณีอื่น ๆ ที่ผู้ถือบัตรคาดว่าจะมีการใช้บัตรเครดิต โดยบุคคลอื่นโดยมิได้รับอนุญาตจากผู้ถือบัตรด้วย ทั้งนี้ หากผู้รับบัตรพิสูจน์ได้ว่า การใช้บัตรเครดิตเพื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการดังกล่าว เกิดจากการกระทำของผู้ถือบัตรเครดิต หรือผู้ถือบัตรมีส่วนเกี่ยวข้องใด ๆ ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ผู้ถือบัตรจะต้องรับผิดชอบในรายการค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการซื้อสินค้าหรือบริการตามเชลสลิปนั้น

โดยเหตุผลที่กำหนดให้ผู้รับบัตรมีส่วนพิสูจน์ว่า การใช้บัตรเครดิตเพื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการดังกล่าว เกิดจากการกระทำของผู้ถือบัตรเครดิต หรือมีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าโดยตรง หรือโดยอ้อมนั้น ก็เนื่องจากผู้รับบัตรเครดิตจะต้องมีหน้าที่เปรียบเทียบลายมือชื่อในเชลสลิป กับลายมือชื่อด้านหลังบัตรเครดิตว่าเป็นบุคคลเดียวกันหรือไม่ ในขณะที่จัดทำเชลสลิปอยู่แล้ว จึงถือได้ว่าเป็นผู้รู้เห็นในการลงลายมือชื่อ หากผู้ถือบัตรใช้ช่องทางตามข้อเสนอแนะให้เพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายที่กล่าวมากระทำการไม่สุจริต ผู้รู้เห็นในการลงลายมือชื่อก็ย่อมมีโอกาสพิสูจน์ให้เห็นความไม่สุจริตของผู้ถือบัตรได้มากกว่าฝ่ายผู้ออกบัตร ทั้งยังเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบตามสัญญา ระหว่างผู้ออกบัตรกับผู้รับบัตร ในกรณีที่ผู้ออกบัตรไม่สามารถเรียกเก็บเงินจากการใช้

จ่ายผ่านบัตรเครดิตเพื่อชำระค่าสินค้า หรือบริการด้วย จึงเห็นควรให้ผู้รับบัตรมีโอกาสพิสูจน์ข้อความจริงในกรณีดังกล่าวมาด้วย

หากเปรียบเทียบ ข้อเสนอแนะในการเพิ่มเติมบทบัญญัติในร่างกฎหมายดังกล่าวมา กับกฎหมายต่างประเทศแล้ว จะสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ Truth in Lending Act 1980 (Section 1643 - Liability of holder of credit card) ของสหรัฐอเมริกา ที่วางหลักว่า “ในกรณีที่มิได้นำบัตรเครดิตไปใช้โดยไม่มีอำนาจ ผู้ถือบัตรเครดิตจะต้องรับผิดชอบเท่ากับจำนวนหนี้ที่เกิดขึ้น ก่อนที่ผู้ถือบัตรเครดิตจะแจ้งให้ผู้ออกบัตรทราบถึงโอกาสที่อาจมีการใช้บัตรเครดิตโดยไม่มีอำนาจ หรือ US\$ 50 แล้วแต่จำนวนใดจะต่ำกว่า” ส่วนภาระการพิสูจน์ความรับผิดชอบของผู้ถือบัตรจะตกแก่ผู้ออกบัตร

และใน Consumer Credit Act 1974 (Section 83 - Liability for misuse of credit facilities, Section 84 - Misuse of credit-tokens) ของประเทศอังกฤษ ที่วางหลักว่า “ในกรณีที่บัตรเครดิตสูญหาย และถูกบุคคลอื่นนำไปใช้ ผู้ถือบัตรเครดิตจะต้องรับผิดชอบสำหรับการใช้บัตรดังกล่าวเฉพาะในช่วงระยะเวลาที่บัตรเครดิตหายไประหว่างเวลาที่มีการแจ้งหายต่อผู้ออกบัตรเครดิต หรือเวลาที่บัตรเครดิตนั้นกลับมาอยู่ในความครอบครองของผู้มีสิทธิใช้บัตรอีกครั้ง แล้วแต่ระยะเวลาใดจะสั้นกว่ากัน และความรับผิดชอบของผู้ถือบัตรเครดิตกรณีนี้ ไม่เกินจำนวน 50 ปอนด์”

ทำให้เห็นได้ว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ มีการจำกัดความรับผิดชอบของผู้ถือบัตร ในระยะเวลาที่ผู้ถือบัตรจะแจ้งระงับการใช้บัตร ให้รับผิดชอบไม่เกินหนี้

จำนวนหนึ่ง ในกรณีที่บัตรเครดิตสูญหาย ถูกลักขโมย หรือถูกใช้โดยบุคคลอื่น โดยไม่ได้ อนุญาตจากผู้ถือบัตร

2. เพื่อป้องกันปัญหากรณีผู้ออกบัตรใช้ สิทธิตามสัญญา ฟ้องให้ผู้ถือบัตรชำระหนี้ โดย ไม่มีการตรวจสอบเบื้องต้นว่าลายมือชื่อ ในเชลสลิป เหมือนหรือต่างกับลายมือชื่อในข้อ ตกลงการใช้บัตรเครดิต และลายมือชื่อด้าน หลังบัตรเครดิตอันเป็นการยืนยันการใช้บัตร เครดิตโดยผู้ถือบัตร จึงเห็นควรมีกำหนด บทบัญญัติกฎหมายให้แน่ชัด เพื่อคุ้มครองสิทธิ ผู้ถือบัตรผู้สุจริตอย่างเต็มที่ ในกรณีที่ร้านค้า หรือสถานบริการผู้รับบัตรประเภทเงินเชื่อ ไม่ใช้ความระมัดระวังในการตรวจสอบลายมือ ชื่อในเชลสลิป ว่าเป็นลายมือชื่อที่ตรงกับ ลายมือชื่อผู้ถือบัตรหรือไม่ จึงควรถูกกำหนด บทบัญญัติเพิ่มเติม ในร่างพระราชบัญญัติการ ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต พ.ศ.....ซึ่งเป็นร่าง กฎหมายหลักที่เกี่ยวกับธุรกรรมบัตรเครดิต โดยในร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ในหมวด 4 ส่วนที่ 1 เรื่องสิทธิและหน้าที่ของผู้ประกอบ ธุรกิจ (ตั้งแต่มาตรา 40 ถึง มาตรา 42) ก็ยัง มิได้กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจ (ผู้ออกบัตร) ทำการตรวจสอบว่า ลายมือชื่อในเชลสลิป เหมือนหรือต่างกับลายมือชื่อในสัญญาบัตร เครดิต (ข้อตกลงการใช้บัตรเครดิต) ก่อนการ จ่ายเงินให้กับผู้รับบัตร ที่ได้ส่งเชลสลิปมาให้ ผู้ประกอบธุรกิจเพื่อขอรับเงิน อันเป็นการ ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือสัญญา ซึ่งทำขึ้นระหว่าง ผู้รับบัตรกับผู้ประกอบธุรกิจ (ผู้ออกบัตร) เลย

และผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผลจากคำพิพากษา ฎีกาที่ 1989/2552 ที่พิพากษายืนตามคำ พิพากษาของศาลอุทธรณ์ให้จำเลยไม่ต้อง รับผิดชำระหนี้ต่อโจทก์ ทำให้เกิดความรับผิด

ทางแพ่งชั้นระหว่างโจทก์กับจำเลยในคดีนี้ คือ ความรับผิดทางละเมิด ตามบทบัญญัติมาตรา 420 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อัน เป็นกฎหมายลักษณะละเมิดของไทย ที่เทียบ เคียงมาจากกฎหมายลักษณะละเมิดและ ลักษณะหนี้ ของประเทศที่ใช้ระบบประมวล กฎหมายหลายประเทศด้วยกัน และทฤษฎี ความรับผิดทางละเมิดของกฎหมายไทย กรณีนี้ คือ **ทฤษฎีความผิด** คือต้องมียุติประสงค์ประกอบ จากการจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ในการ ทำให้เกิดความเสียหาย และมีความสัมพันธ์ ระหว่างการกระทำและผล จึงจะเป็นละเมิด ดังนั้น เมื่อผู้ออกบัตรซึ่งเป็นโจทก์ในคดี ได้ ประมาทเลินเล่อ มิได้ตรวจสอบความถูกต้อง ของลายมือชื่อในเชลสลิป อันเป็นหลักฐาน สำคัญที่แสดงถึงการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต โดยจำเลยผู้ถือบัตร ก่อนใช้สิทธิตามข้อสัญญา บัตรเครดิตให้จำเลยผู้ถือบัตรรับผิดในภาระ หนี้ที่จำเลยมิได้ก่อขึ้น ความเสียหายของ จำเลยผู้ถือบัตรที่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดี และ จากการรายงานผลการไม่ชำระหนี้บัตรเครดิต จึงถือเป็นผลโดยตรงจากความประมาทเลินเล่อ ของโจทก์ผู้ออกบัตร จำเลยผู้ถือบัตรจึงมีสิทธิ ฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนในความเสียหาย ที่เกิดขึ้น จากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดี และ จากการรายงานผลการไม่ชำระหนี้ที่ตนมิได้ก่อขึ้น จากโจทก์ผู้ออกบัตรได้

3. ประเด็นต่อมาคือขณะฟ้องร้องดำเนินคดี ผู้ออกบัตรซึ่งเป็นธนาคารต้องรายงานผล การไม่ชำระหนี้บัตรเครดิตที่เป็นข้อพิพาทที่ยัง ไม่ได้ข้อยุติไปยัง บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด ทำให้ผู้ถือบัตรผู้เป็นเจ้าของข้อมูลต้อง กลายเป็นผู้มีรายชื่อค้างชำระหนี้ต่อสถาบัน การเงิน (Blacklist) ส่งผลให้ไม่สามารถขอ

สินเชื่อกับสถาบันการเงินต่าง ๆ เพื่อดำเนินกิจการหรือหมุนเวียนธุรกิจได้ ต้องรอพิสูจน์ความจริงตามกระบวนการยุติธรรมในชั้นศาล ซึ่งใช้เวลานาน ดังเช่นคำพิพากษาฎีกาที่ 1989/2552 ที่กล่าวมาข้างต้น ส่งผลเสียหายแก่ผู้ถือบัตรเป็นอย่างมาก แม้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ควบคุมการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต ในหมวด 4 ตามมาตรา 25 ถึง 28 จะบัญญัติให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูล (ผู้ถือบัตร) ให้ใช้สิทธิขอแก้ไขข้อมูลกรณีตรวจพบว่าข้อมูลของตนไม่ถูกต้อง หรือกรณีที่มีข้อโต้แย้งและไม่อาจหาข้อยุติได้ระหว่างสถาบันการเงิน สมาชิกบริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ใช้บริการ กับบริษัทข้อมูลเครดิต หรือกับเจ้าของข้อมูล เจ้าของข้อมูลอาจอุทธรณ์ข้อโต้แย้งนั้นต่อคณะกรรมการข้อมูลเครดิตได้ก็ตาม แต่หากพิจารณาโดยละเอียดแล้ว ยังมีบางกรณีที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีกำหนดไว้ คือ

3.1 ยังไม่มีการกำหนดมาตรการแจ้งให้สมาชิกของบริษัทข้อมูลเครดิตรายอื่น ซึ่งอาจใช้ข้อมูลของเจ้าของข้อมูล (ผู้ถือบัตร) เพื่อการวิเคราะห์สินเชื่อ ก่อนจะมีการแก้ไขข้อมูลนั้นทราบถึงการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลดังกล่าว

กรณีนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตในสหรัฐอเมริกา คือ The Fair Credit Reporting Act (FCRA) section 611 และ Consumer Credit Act 1974 section 159 ของสหราชอาณาจักร จะพบว่ามีหลักต่าง ๆ ในเรื่องของข้อมูลที่โต้แย้งกันอยู่ ทั้งตามกฎหมายของไทยตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 27 กฎหมายสหรัฐอเมริกา

และสหราชอาณาจักร มีลักษณะไปในทิศทางเดียวกัน โดยเน้นให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูลในเรื่องการตรวจสอบข้อมูล โต้แย้งความถูกต้อง และการขอแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องได้

แต่ประเด็นที่มีความแตกต่างกันอยู่คือตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ไม่มีการกำหนดมาตรการแจ้งให้สมาชิกอื่น ซึ่งอาจใช้ข้อมูลของเจ้าของข้อมูล เพื่อวิเคราะห์สินเชื่อ ก่อนจะมีการแก้ไขข้อมูลทราบถึงการแก้ไขเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงเห็นว่า ควรมีบทบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ในหมวด 4 การให้ความคุ้มครองกับเจ้าของข้อมูลเครดิต เป็นบทบัญญัติเพิ่มเติมอีก 1 มาตรา ว่า “ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลร้องขอ บริษัทข้อมูลเครดิตจะต้องจัดส่งรายงานข้อมูลเครดิตของเจ้าของข้อมูลที่ได้ทำการแก้ไขแล้วนั้น ไปยังสมาชิกที่ได้ใช้ข้อมูลเครดิตของเจ้าของข้อมูลก่อนที่จะมีการแก้ไขเพื่อเป็นการลดความเสียหายที่อาจเกิดแก่ลูกหนี้ผู้เป็นเจ้าของข้อมูล”

3.2 ยังไม่มีมาตรการกำหนดระยะเวลา ที่คณะกรรมการข้อมูลเครดิตจะต้องดำเนินการพิจารณาข้ออุทธรณ์โต้แย้งให้เสร็จสิ้นในระยะเวลาใด

3.3 ยังไม่มีการกำหนดขั้นตอน กรณีเจ้าของข้อมูลไม่พอใจกับคำตัดสินของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต

กรณีนี้ เป็นกรณีที่มีข้อโต้แย้งและไม่อาจหาข้อยุติได้ระหว่าง สถาบันการเงิน สมาชิกบริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ใช้บริการ กับบริษัทข้อมูลเครดิต หรือกับเจ้าของข้อมูล โดยในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูล สามารถ

อุทธรณ์ข้อโต้แย้งนั้นต่อคณะกรรมการข้อมูลเครดิตได้ ตามบทบัญญัติ มาตรา 27 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยหลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์นั้นเป็นไปตามประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์ข้อโต้แย้งตามมาตรา 27 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ในประกาศดังกล่าวได้กำหนดระยะเวลาการอุทธรณ์ข้อโต้แย้งไว้ภายใน 60 วัน นับแต่เจ้าของข้อมูลได้รับแจ้งสิทธิ ทำให้เหมือนมีอายุการใช้สิทธิเกิดขึ้นตามประกาศฉบับนี้ จากเดิมที่ไม่มีการกำหนดระยะเวลาไว้ เมื่อพิจารณาถึงระยะเวลา 60 วัน ตามที่กำหนด ก็นับว่าเป็นระยะเวลาที่เพียงพอสำหรับการจัดเตรียมการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอุทธรณ์ข้อโต้แย้ง

แต่เมื่อพิจารณาถึงขั้นตอนการยื่นอุทธรณ์ตามประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตแล้ว จะเห็นได้ว่า ยังไม่มีการกำหนดระยะเวลาที่คณะกรรมการจะต้องดำเนินการพิจารณาข้ออุทธรณ์โต้แย้ง ให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดเวลาใด อีกทั้งควรมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการต่อไปในกรณีที่เจ้าของข้อมูลไม่พอใจกับคำตัดสินอุทธรณ์ของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต ส่วนในกฎหมายต่างประเทศมีการกำหนดการดำเนินการอุทธรณ์โต้แย้งความถูกต้องของข้อมูลดังนี้-

ในสหรัฐอเมริกา ตาม The Fair Credit Reporting Act 1971 (FCRA) นั้น ไม่มีการกำหนดให้เจ้าของข้อมูลสามารถอุทธรณ์ข้อโต้แย้งความถูกต้องของข้อมูล ไปยังองค์กรที่มีหน้าที่กำกับดูแลตามกฎหมายซึ่งได้แก่ The Federal Trade Commission (FTC) ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทย

ส่วนในสหราชอาณาจักรนั้น Data Protection Act 1998 กำหนดให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจสั่งการในกรณีที่ศาลเห็นสมควรตามคำร้องขอของเจ้าของข้อมูลว่า ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนนั้นมีความผิดพลาด ศาลอาจสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูล (Data Controller) ทำการแก้ไข แยก ลบ หรือทำลายข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าของข้อมูลที่มีความผิดพลาด รวมถึงการแสดงความคิดเห็นใด ๆ โดยใช้พื้นฐานมาจากข้อมูลส่วนบุคคลที่ผิดพลาดนั้น และในกรณีที่เจ้าของข้อมูลได้ร้องขอต่อศาลในกรณีที่ได้รับความเสียหายจากการที่ผู้ควบคุมฝ่าฝืนข้อกำหนดใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่กำหนดไว้ตามกฎหมายนี้ ซึ่งเจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะได้รับการชดเชยค่าเสียหาย และพฤติการณ์ที่น่าเชื่อได้ว่ามีความเสี่ยงต่อการฝ่าฝืนข้อกำหนดใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลเหล่านั้น ศาลก็อาจสั่งให้ทำการแก้ไข แยก ลบ หรือทำลายข้อมูลเหล่านั้นได้นอกจากนั้น ในกรณีที่สามารถกระทำได้ ศาลอาจสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลแจ้งแก่บุคคลที่สามที่ได้รับการเปิดเผยข้อมูลจากผู้ควบคุมข้อมูลถึงการแก้ไข แยก ลบ หรือทำลายข้อมูลนั้น การพิจารณาถึงความสามารถ ที่จะกระทำได้หรือไม่สำหรับการบอกกล่าวนั้น ศาลจะพิจารณาจากจำนวนบุคคลที่จะต้องได้รับการบอกกล่าวด้วย

เมื่อเปรียบเทียบประเด็นปัญหากับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรแล้ว จึงเห็นว่าควรเสนอแนะให้ มีการพิจารณาเพื่อกำหนดระยะเวลาบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ในหมวด 4 การให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูล ในกรณีดังนี้-

1. มีการกำหนดระยะเวลาที่คณะ-

กรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตจะต้องดำเนินการพิจารณาข้อมูลที่ได้รับแจ้ง ให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดเวลาใดเวลาหนึ่ง และ

2. กรณีที่เจ้าของข้อมูลไม่พอใจกับ คำตัดสินอุทธรณ์ของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต ควรกำหนดการดำเนินการต่อ เช่น การนำเรื่องขึ้นสู่ศาลภายในระยะเวลาที่กำหนด

4. ในส่วนความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 นั้น มีทั้งความรับผิดชอบทางอาญา และความรับผิดชอบทางแพ่งโดยกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งเป็นกรณีละเมิด ไว้โดยเฉพาะในมาตรา 41 กล่าวคือ “บริษัทข้อมูลเครดิต หรือผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลผู้ใด จงใจหรือประมาทเลินเล่อเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแก่ผู้อื่น หรือเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง แต่มิใช่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สมาชิก ผู้ใช้บริการ หรือเจ้าของข้อมูล บริษัทข้อมูลเครดิตนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักรนั้น ไม่มีการกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งไว้โดยเฉพาะอย่างกรณีนี้ เนื่องจากได้กำหนดให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิในการฟ้องเรียกค่าเสียหายในความเสียหายใด ๆ ที่เกิดจากการที่บุคคลใด ๆ ผ่าฝืนข้อกำหนดในกฎหมายนั้น ๆ ซึ่งเป็นการฟ้องเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายทั่วไปในเรื่องละเมิดอยู่แล้ว

วิเคราะห์แล้วเห็นว่า มาตรา 41 เป็นการบัญญัติรองรับมาตรา 420 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อีกทีหนึ่ง เพื่อให้เกิดความ

ชัดเจนขึ้น และเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อเจ้าของข้อมูลที่จะสามารถใช้สิทธิในการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้ทั้งโดยอาศัยมาตรา 41 ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต หรือหลักในเรื่องละเมิด มาตรา 420 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยจะมีผล 2 ทางคือ

1. ผู้ที่ได้รับความเสียหายสามารถฟ้องร้องได้ตามกฎหมายทั่วไป คือมาตรา 420 ขณะเดียวกันก็สามารถเลือกฟ้องตามมาตรา 41 นี้ ได้ด้วย

2. การจะพิสูจน์ได้ว่ามีความจงใจหรือประมาทเลินเล่อที่จะไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดเป็นเรื่องยาก ตามมาตรา 420 เพราะภาระการพิสูจน์ตกแก่โจทก์ แต่หากใช้มาตรา 41 ภาระการพิสูจน์ว่ามีจงใจ หรือประมาทเลินเล่อที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมายคงตกแต่จำเลยผู้ถูกฟ้อง เพราะกฎหมายได้บัญญัติเฉพาะให้ต้องรับผิดชอบกรณีจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

อย่างไรก็ตาม การที่จะต้องรับโทษตามกฎหมาย จะต้องเป็นกรณีที่เกิดจากเจตนาที่จะฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น และสำหรับหลักเรื่องละเมิดก็เช่นเดียวกัน หากไม่ได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อแล้ว ถึงแม้จะเกิดความเสียหายก็ต้องรับผิดชอบ ซึ่งผู้ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต หรือสถาบันการเงินต่างต้องมีมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพของตน ดังนั้นกรณีเรื่องละเมิด หากผู้ประกอบการได้กระทำการไปตามหน้าที่ของตน โดยใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว ถึงแม้จะเกิดความเสียหายใด ๆ ก็ไม่ต้องรับผิดชอบ และหลักความรับผิดชอบทางอาญาก็เช่นเดียวกัน ถึงจะเกิดข้อผิดพลาดขึ้น แต่หากผู้ประกอบการได้กระทำ

ไปตามหน้าที่ โดยไม่ได้มีเจตนาที่จะกระทำความผิด ก็ไม่ต้องรับโทษ ดังนั้น จึงไม่น่าจะเป็นปัญหาสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นบริษัทข้อมูลเครดิต สถาบันการเงิน สมาชิก หรือผู้ใช้บริการ

■ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์ ประเด็นปัญหาความรับผิดชอบทางแพ่งจากการใช้บัตรเครดิตกรณีมีหลักฐานการใช้เป็นเชลลิสืบตามทีกล่าวมา ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดที่อาจเป็นประโยชน์ และเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับบัตรเครดิต และข้อมูลเครดิต ดังนี้

1. เสนอแนะให้เพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายใน ร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต พ.ศ. ในหมวด 5 เรื่องการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถือบัตร (มาตรา 49 ถึง 52) เป็นบทบัญญัติเพิ่มเติมอีก 1 มาตรา เป็นมาตรา 51/1 อันเป็นการบัญญัติกฎหมายให้ต่อเนื่องกับมาตรา 51 ซึ่งเป็นข้อจำกัดความรับผิดของผู้ถือบัตรกรณีผู้ถือบัตรสั่งซื้อสินค้าหรือบริการ โดยเพียงแจ้งความประสงค์ขอชำระค่าสินค้า หรือ ค่าบริการด้วยการแจ้งหมายเลขบัตรเครดิตด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร ดังนี้

“ผู้ถือบัตรมีสิทธิขอระงับการใช้บัตรเครดิตชั่วคราวทางโทรศัพท์ หรือโดยเครื่องมือสื่อสารอย่างอื่น หรือโดยวิธีอื่น ซึ่งสามารถติดต่อถึงกันได้ทำนองเดียวกัน ณ ศูนย์บัตรเครดิตของผู้ประกอบธุรกิจได้ทุกกรณี

กรณีที่ได้รับแจ้งแล้ว ผู้ประกอบธุรกิจจะระงับการให้บริการบัตรเครดิตของผู้ถือบัตรทันทีที่ได้รับแจ้งดังกล่าว ในการนี้ผู้ประกอบ

ธุรกิจจะกำหนดระยะเวลาก่อนระงับการให้บริการก็ได้ แต่ต้องไม่เกินห้าวันที่นับแต่ผู้ประกอบธุรกิจได้รับแจ้ง

กรณีที่ผู้ถือบัตรแจ้งขอระงับการใช้บัตรเครดิตชั่วคราวดังกล่าว ผู้ถือบัตรไม่ต้องรับผิดชอบในภาระหนี้ที่เกิดขึ้นหลังจากการแจ้ง หรือในกรณีที่กำหนดเวลาห้าวันที่เมื่อครบระยะเวลา เว้นแต่ผู้ประกอบธุรกิจจะพิสูจน์ได้ว่าภาระหนี้ที่เกิดขึ้นเป็นการกระทำของผู้ถือบัตรเอง

กรณีที่ผู้ถือบัตรแจ้งระงับการใช้บัตรด้วยเหตุที่บัตรเครดิตสูญหาย หรือถูกลักขโมย หรือกรณีอื่น ๆ ที่ผู้ถือบัตรคาดว่าจะมีการใช้บัตรเครดิต โดยบุคคลอื่นโดยมิได้รับอนุญาตจากผู้ถือบัตร ให้ผู้ถือบัตรแจ้งระยะเวลาที่คาดว่าจะครอบครองบัตรครั้งสุดท้าย ก่อนที่ผู้ถือบัตรจะทราบว่าบัตรสูญหาย หรือถูกขโมย หรือกรณีอื่น ๆ ตามกล่าวมา เพื่อให้ผู้ถือบัตรตรวจสอบเชลลิสืบ นับแต่ผู้ถือบัตรได้แจ้งขอระงับการใช้บัตร หรือในกรณีที่กำหนดเวลา 5 นาที เมื่อครบกำหนดเวลานั้น ย้อนหลังไปถึงเวลาที่ผู้ถือบัตรคาดว่าจะได้ครอบครองบัตรครั้งสุดท้าย หากปรากฏว่าลายมือชื่อในเชลลิสืบ ไม่ตรงกับลายมือชื่อในข้อตกลงการใช้บัตร ผู้ถือบัตรไม่ต้องรับผิดชอบในภาระหนี้ที่เกิดขึ้น

ทั้งนี้ หากผู้รับบัตรพิสูจน์ได้ว่า การใช้บัตรเครดิตเพื่อชำระค่าสินค้า หรือบริการดังกล่าว เกิดจากการกระทำของผู้ถือบัตรเครดิต หรือผู้ถือบัตรมีส่วนเกี่ยวข้องใด ๆ ไม่ว่าโดยตรง หรือโดยอ้อม ผู้ถือบัตรจะต้องรับผิดชอบในรายการค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการซื้อสินค้าหรือบริการตามเชลลิสืบ นั้น”

2. เสนอแนะให้เพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายในร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจบัตร

เครดิต พ.ศ....ในหมวด 4 ส่วนที่ 1 เรื่องสิทธิ และหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจ (มาตรา 40 ถึง มาตรา 42) เป็นบทบัญญัติเพิ่มเติมอีก 1 มาตรา เป็นมาตรา 42/1 อันเป็นการบัญญัติกฎหมายต่อเนื่องจากมาตรา 42 ซึ่งเป็นข้อจำกัดความรับผิดชอบระหว่างผู้ประกอบธุรกิจ (ผู้ออกบัตร) กับผู้รับบัตร กรณีผู้รับบัตร ยอมรับการใช้บัตรเครดิตโดยรู้หรือควรจะรู้ว่า เป็นบัตรเครดิตปลอม หรือผู้ถือบัตรไม่ใช่ เจ้าของที่แท้จริง หรือผู้รับบัตรไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงหรือสัญญาซึ่งทำขึ้นระหว่างผู้รับบัตร กับผู้ประกอบธุรกิจ หรือผู้ถือบัตรแจ้งให้ทราบ ว่ามีข้อต่อสู้เรื่องการชำระหนี้ ดังนี้

“ให้ผู้ประกอบธุรกิจ ทำการตรวจสอบ ลายมือชื่อในเชลลลปว่าเหมือนหรือต่างกับ ลายมือชื่อในสัญญาบัตรเครดิต ก่อนการจ่ายเงินให้ผู้รับบัตร ที่ได้ส่งเชลลลปมาให้ออกบัตรเพื่อขอรับเงิน อันเป็นการปฏิบัติตามข้อตกลงหรือสัญญา ซึ่งทำขึ้นระหว่างผู้รับบัตร กับผู้ประกอบธุรกิจ”

3. เสนอแนะให้เพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมาย ในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ในหมวด 4 เรื่อง การให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลเครดิต (มาตรา 25-28) เป็นบทบัญญัติเพิ่มเติมอีก 1 มาตรา เป็น มาตรา 28/1 ดังนี้.-

“ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลร้องขอ บริษัทข้อมูลเครดิตจะต้องจัดส่งรายงานข้อมูลเครดิตของเจ้าของข้อมูลที่ได้ทำการแก้ไขแล้วนั้น ไปยังสมาชิกที่ได้ใช้ข้อมูลเครดิตของเจ้าของข้อมูล ก่อนที่จะมีการแก้ไข เพื่อเป็นการลดความเสียหายที่อาจเกิดแก่ลูกหนี้ผู้เป็นเจ้าของข้อมูล”

4. เสนอแนะให้มีการพิจารณาเพื่อกำหนด

ระยะเวลา เป็นบทบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมไว้ในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ในหมวด 4 การให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูล ในกรณีดังนี้

1. มีการกำหนดระยะเวลาที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตจะต้องดำเนินการพิจารณาข้ออุทธรณ์โต้แย้ง ให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดเวลาใดเวลาหนึ่ง และ

2. กรณีที่เจ้าของข้อมูลไม่พอใจกับ คำตัดสินอุทธรณ์ของคณะกรรมการข้อมูลเครดิต ควรกำหนดการดำเนินการต่อ เช่น การนำเรื่องขึ้นสู่ศาลภายในระยะเวลาที่กำหนด

■ บรรณานุกรม

ชาลวรี ชูทรัพย์ (2552) ปัญหาการปรับใช้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 : กรณีศึกษาเรื่องการให้ควมยินยอมเจ้าของข้อมูล วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ไชยยศ เหมะรัชตะ (2535) กฎหมายว่าด้วยสัญญา กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดาราพร ถิระวัฒน์ (2538) กฎหมายสัญญา : สถานะใหม่ของสัญญาปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นฤมล สุขสวัสดิ์ (2550) ปัญหาข้อสัญญาไม่เป็นธรรมของธนาคารพาณิชย์ ศึกษาเฉพาะกรณีสัญญาบัตรเครดิต วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิชานิติศาสตร์ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาเรื่อง

ให้ธุรกิจบัตรเครดิต เป็นธุรกิจสัญญาที่ควบคุม พ.ศ. 2542, และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542, และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1-6 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กรุงเทพมหานคร บริษัทนานมีบุ๊คส์ จำกัด

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541

พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540

มติคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 22 มิถุนายน 2553 ร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต พ.ศ.จาก http://www.soc.soc.go.th/draft-bill_mati.htm สืบค้นเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2553

วรัญญู ติระพันธ์ (2545) *ปัญหาการใช้บัตรเครดิต : ลักษณะทางกฎหมายและอายุความ* วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิชานิติศาสตร์ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

สรธร สระศรี (2550) *มาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค : ศึกษากรณีสัญญาสำเร็จรูป* วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิชานิติศาสตร์ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

สุดธนา พันธุ์ธีรานุรักษ์ (2546) *ศึกษาวิเคราะห์หลักกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545* วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สุขุม ศุภนิธย์ (2543) *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์รุ่งพัฒนา

Consumer Credit Act 1974

Consumer Credit Act 1974 Section 83

Liability for misuse of credit facilities. Section 84 Misuse of credit-tokens. จาก <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1974/39/contents> สืบค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2554

Data Protection Act 1998

Fair Credit Reporting Act 1971

Truth in Lending Act 1980 Truth in Lending Act 1980 Section 1643 - Liability of holder of credit card จาก <http://www.nchelp.org/elibrary/Law/FederalLaws/CreditandInterestRelated/1C6Truth%20In%20Lending%20Act.pdf> สืบค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2554

